

INFORMERAR

Tillhandahålla tillfälligt boende

Karaktäristiskt för tillfälliga boenden är att genomströmningen av människor ofta är stor. De boende kanske också delar på hygienutrymmen och bor på en relativt liten yta. Vid vissa tillfälliga boenden erbjuds även livsmedel. Behovet av ett väl fungerande arbete med att hålla god hygien är därför stort.

Denna information fokuserar på att hjälpa dig som verksamhetsutövare att sköta ditt hotell, camping, pensionat och andra liknande lokaler på ett ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt godtagbart sätt.

Miljöbalkens hänsynsregler gäller alla

I miljöbalkens andra kapitel finns grundläggande hänsynsregler. Dessa gäller alla och styr all verksamhet.

Fastighetsägaren som hyr ut lokalen ansvarar för sin del. Du som är verksamhetsutövare delar alltså på ansvaret med fastighetsägaren när det gäller lokaler för boende. Det är därför viktigt med en tydligt dokumenterad ansvarsfördelning mellan verksamhet och fastighetsägare.

1§ Beviskrav

Det är verksamhetsutövaren som ska visa att verksamheten uppfyller hänsynsreglerna och att den inte orsakar skada på människors hälsa eller miljön (2 kap. 1 § och 26 kap. 19–22 §§ miljöbalken).

2§ Krav på kunskaper

Alla som bedriver en verksamhet, planerar att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska kontinuerligt skaffa sig behövlig kunskap för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller negativ påverkan.

Verksamhetsutövaren ska ha aktuell kunskap om sin egen verksamhet och om de regler som gäller för verksamheten (2 kap. 2 § miljöbalken).

Anmälan och tillstånd

Att starta ett tillfälligt boende är i sig inte anmälningspliktigt enligt miljöbalken. Men vissa åtgärder eller anläggningar måste du anmäla eller söka tillstånd för.

Det gäller bland annat:

- anmälan för registrering av livsmedelsanläggning (om ni ska servera mat)
- anmälan om dricksvattenanläggning (om ni har en egen vattentäkt)
- tillstånd till avlopp
- anmälan om bassängbad och andra liknande anläggningar (bubbelpool, badtunna m.m.)
- anmälan om solarier

Observera att det utöver detta finns krav enligt annan lagstiftning: *Exempelvis* krav på bygglov vid ändrad användning av byggnad och polistillstånd för att bedriva hotellverksamhet och liknande.

Kontakta oss på miljökontoret i god tid om något av detta kan bli aktuellt!

Tillsyn

Kommunens miljökontor ska enligt lagkrav ägna särskild uppmärksamhet i sin tillsyn bland annat åt hotell, pensionat, campingar och liknande lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds tillfällig bostad.

Kommunen tar ut avgifter enligt särskild taxa för tillsynsbesök och handläggning och för anmälningar och ansökningar.

Krav på bostäder

I förordningen (SFS1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd finns följande krav på bostäder:

33 § I syfte att hindra uppkomst av olägenhet för människors hälsa skall en bostad särskilt:

- 1. ge betryggande skydd mot värme, kyla, drag, fukt, buller, radon, luftföroreningar och andra liknande störningar,*
- 2. ha tillfredsställande luftväxling genom anordning för ventilation eller på annat sätt,*
- 3. medge tillräckligt dagsljus,*
- 4. hållas tillfredsställande uppvärmd,*
- 5. ge möjlighet att upprätthålla en god personlig hygien,*
- 6. ha tillgång till vatten i erforderlig mängd och av godtagbar beskaffenhet till dryck, matlagning, personlig hygien och andra hushållsgöromål.*

Exempel på risker

De hälsorisker som kan finnas vid tillfälligt boende beskrivs i Folkhälsomyndighetens handbok *Hälsoskydd vid tillfälligt boende*¹ -Hotell, vandrarhem, campingplatser m.m:

- smitta genom mat och vatten
- smitta genom lokaler och utrustning
- skadedjur och ohyra
- ämnen i luften
- kyla och värme
- bullerstörningar
- annat obehag eller annan hälsorisk, t ex bristande tillgång till toaletter, hygienutrymmen, dagsljus eller belysning
- miljöpåverkan, t ex genom ovarsam kemikaliehantering som via påverkan på miljön blir en hälsorisk eller då en enskild avloppsanläggning påverkar dricks-vattenkvaliteten

¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationer/Halsoskydd-vid-tillfalligt-boende---Hotell-vandrarhem-campingplatser-mm/>

Egenkontroll enligt miljöbalken

Egenkontrollen är ett verktyg som ger dig en bättre överblick över hur din verksamhet påverkar miljö och hälsa. Alla som driver en verksamhet ska fortlöpande planera och kontrollera sin verksamhet så att risken för olägenhet för människors hälsa och skada på miljön minimeras. Detta står i miljöbalken (SFS 1998:808) i 26 kapitlet, 19 §.

Omfattningen av egenkontrollen beror på typen av verksamhet, dess storlek och vilka risker den kan medföra.

För att kunna bedöma vilka risker som finns i din verksamhet behöver du kunskap om hur verksamheten kan påverka människors hälsa och miljön. Det är du som driver verksamheten som ska kunna visa att den följer gällande regler och lagar, den så kallade omvända bevisbördan.

En verksamhet kan också beröras av krav på egenkontroll enligt andra lagar, exempelvis arbetsmiljölagen, livsmedelslagen och lag om skydd mot olyckor (brandskydd). Samordna gärna all egenkontroll som din verksamhet behöver ha.

Miljön inomhus

Verksamheten ska ha en plan med de rutiner som förebygger olägenheter för människors hälsa och miljö. Att ha rutiner för olika delar av verksamheten underlättar både till vardags och den dag något oförutsett inträffar. Exempel på områden som bör omfattas:

Vatten och avlopp

Lokalen ska ha tillgång till varmt och kallt vatten samt ha en godkänd avloppslösning.

Ligger lokalen utanför det kommunala vatten- och avloppsnätet krävs särskild registrering för egen brunn enligt livsmedelslagstiftningen samt avloppstillstånd. Kontakta kommunens miljökontor!

Legionella

För att förhindra att legionellabakterier växer till i vattenledningarna gäller det att bl.a. att se till så att varmvattnet är varmt (mer än 50° C vid tappstället och mer än 60° C i varmvattenberedaren) och att kallvattnet är kallt (mindre än 18°C).

Det är i första hand fastighetsägaren som ansvarar för sina vatteninstallationer.

Temperatur

För att inomhusmiljön ska vara behaglig bör lufttemperaturen ligga mellan +20 °C och 24 °C, med undantag för sommartid.

Golvtemperaturen bör inte understiga +18 °C.

För att värmesystemet ska kunna fungera bra behöver ventilationen vara tillräcklig och elementen fria från möbler och gardiner.

Drag

Drag är en vanlig orsak till obehag och kan upplevas som att det är "kallt" i bostaden även om lufttemperaturen är god. Drag kan bero på otätheter eller ventilationsproblem. Luftens medelhastighet bör inte överstiga 0,15 m/s under vinterhalvåret.

Ventilation

Det är viktigt att ventilationen är tillräcklig och rätt dimensionerad för den rådande belastningen och användningen av just den specifika lokalen. I duschutrymmen är det extra viktigt att ventilationen är rätt dimensionerad för att undvika fuktskador och eventuell mikrobiell tillväxt. Det är också av stor vikt att ventilationsdon hålls rena och öppna för bästa funktion. Smutsiga ventilationsdon kan försämra ventilationens kapacitet betydligt.

Förvissa er också om att obligatorisk ventilationskontroll (OVK) görs i den omfattning som krävs, och att brister som påvisats då rättas till. Det är viktigt att tänka på att en OVK endast visar

att ventilationen fungerar så som det en gång var tänkt – kanske innan man startade till exempel hotell i lokalen.

Om antalet personer som vistas i lokalerna har stigit, kan det hända att man behöver förbättra ventilationen trots att OVK är utan anmärkning.

Underhåll, fukt och mögel

Brister i byggnadens konstruktion eller underhåll kan ge fuktskador från tak, väggar eller grund som medför ohälsosam miljö inomhus genom bl.a. mögelväxt.

Dåligt underhållna duschutrymmen kan t ex medföra risk för mögel, speciellt om kakel- och klinkerplattor är trasiga och fogarna gamla och slitna.

Städning

En välstädad och ren miljö är viktig för att alla ska må bra. Det är viktigt att ha kontroll på städningen och använda rätt metoder på rätt material. Ta därför reda på vilka städmetoder som krävs för de olika utrymmena och deras ytskikt. Tänk på att separat städutrustning behövs för olika rum.

I arbetsplanen för städning ska där det framgår vem som städar, var, hur och hur ofta. Här ska även storstädning och rengöring av textilier, möbler och leksaker ingå.

Frekvens

Rum där personal och gäster vistas stadigvarande samt hygienutrymmen bör städas dagligen. Utökad städning kan behövas av särskilt belastade miljöer. Högt belägna horisontella ytor, ventilationsdon, lampor och liknande ska städas i den omfattning som behövs för att undvika att damm samlas. Stoppade möbler bör dammsugas varje vecka och textila mattor varje dag. Gardiner, draperier med mera bör tvättas minst två gånger per år.

Metoder

Med torra städmetoder, där elektrostatiskt laddade eller fuktiga dukar och moppar används, virvlas mindre damm upp och färre kemiska produkter behöver användas. Våta metoder, till exempel svabbing, bör användas i begränsad utsträckning men behövs när det är hårt smutsat. Tänk på att torka av efteråt eftersom kvarvarande fukt kan ge upphov till mikrobiell tillväxt samt dålig lukt från golven om de är känsliga för vatten. När dammsugare används ska den ha ett effektivt filter för utblåsningsluften så att små partiklar inte kommer ut i luften igen. Små partiklar tar sig lättare ner i de nedre luftvägarna än större och kan därmed orsaka hälsoproblem. Det är lämpligt att vädra i samband med dammsugning.

Förutsättningar för en bra städning

Utforma utemiljöer och entréer så att inte smuts dras in i lokalerna i onödan. Eftersträva även lättstädade miljöer. En lättstädad möblering underlättar renhållningen av golvet. Att även övriga ytor hålls fria är en viktig förutsättning för att städningen ska kunna ske optimalt.

Material, böcker, och liknande förvaras bäst i skåp för att undvika onödiga dammansamlingar. Ju mer öppna ytor desto mer damm förekommer i inomhusluften. Forskning visar att hur ofta städningen genomförs har störst betydelse för mängden damm och allergener i inomhusluften.

Ju oftare städning – desto renare lokaler med lägre dammhalt!

Vid regelbunden städning behövs dessutom oftast bara vatten och ett fåtal rengöringsmedel. Välj rengöringsmedel anpassat till det material som ska rengöras och tänk på att inte överdosera. När städbolag anlitas bör man välja ett företag med kvalitetssäkring/certifiering som har kunskap om hur städningen ska anpassas till just er lokal.

Kemikaliehantering

Samtliga kemiska produkter som hanteras inom verksamheten, och som kan innebära risker ur hälso- och miljösynpunkt, ska hållas inlåsta samt avskilda från livsmedel.

Exempel på sådana produkter är maskindiskmedel, fixervätska för teckningar, målarfärger och tändvätska. Dessa produkter är märkta med en farosymbol. Produkterna ska dessutom vara tydligt märkta med bland annat skyddsanvisning, innehållsuppgift och doseringsanvisning.

Det är alltid bra med en förteckning över samtliga kemiska produkter som används inom verksamheten. Av förteckningen ska framgå produktens namn, produktens användning, information om hälso- och miljöskadlighet samt klassificering avseende hälso- och miljöfarlighet. För varje faroklassad kemisk produkt ska ett så kallat säkerhetsdatablad införskaffas och förvaras lätt tillgängligt. Säkerhetsdatabladet erhålls via leverantör eller tillverkare.

Användningen av kemiska produkter som innebär en risk för hälsan eller miljön bör minimeras. De kemiska produkter som har ett mindre farligt alternativ ska bytas ut enligt produktvalsprincipen (se 2 kap. 4 § miljöbalken).

Avfall

Man kan spara mängder energi och naturresurser genom att producera varor och produkter av återvunnet material samt el och fjärrvärme av utsorterat brännbart avfall. Det är en av anledningarna till att avfall ska hanteras enligt miljöbalken och den lokala renhållningsordningen.

Hushållsavfall

Till hushållsavfall räknas även det avfall som uppstår i en verksamhet och som är jämförligt med avfall som kommer från hushåll. Exempel på hushållsavfall är köksavfall och städavfall. Hushållsavfall hämtas av Storumans kommun.

Väljer ni att själva kompostera matavfall som uppstår hos er ska detta anmälas till miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Förpackningar och tidningar

Förpackningar och tidningar får inte slängas i hushållsavfallet. Dessa ska sorteras ut från övrigt avfall och lämnas till återvinningscentral.

Grovavfall

Grovavfall är sådant avfall som uppkommer i hushållet men som är för tungt eller skrymmande att samla i ordinarie säck eller kärl. Exempel på grovavfall är utrangerade möbler och grova emballage. Grovavfall lämnas till återvinningscentral mot en avgift. Större mängder avfall får endast transporteras av transportör med tillstånd.

Farligt avfall

Farligt avfall ska hållas skilt från övrigt avfall och förvaras så att obehöriga inte kan få tillgång till det. Till farligt avfall räknas städ- och rengöringskemikalier, laboratoriekemikalier, färg-, lack- och limrester. Även elektriska apparater, batterier, lysrör, glödlampor och lågenergilampor som innehåller kvicksilver räknas som farligt avfall.

Verksamheter får lämna farligt avfall till kommunens återvinningscentraler mot en avgift eller så ska det hämtas av en transportör som har tillstånd att köra farligt avfall. Små mängder farligt avfall får man som verksamhetsutövare själv transportera direkt till godkänd behandlingsanläggning efter att anmälan till Länsstyrelsen Västerbotten har gjorts.

Livsmedelsverksamhet

Livsmedelverksamheten på hotell, campingar och bed&breakfast ska vara registrerad hos miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Nya verksamheter ska ha skickat in en anmälan om registrering minst 14 dagar innan verksamheten startar. Om verksamheten får dricksvatten från en annan anläggning än en kommunal dricksvattenanläggning ska även brunnen registreras.

Verksamheter som bara säljer glass eller serverar lättare frukost ska också registreras. Ansvar för att uppfylla lagstiftningen och kravet på egenkontroll finns även för dessa små verksamheter.

För mera information om livsmedelshantering kontakta oss på miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen på telefon 0951- 140 74.

Checklista

Här har vi samlat några frågor som kan vara en hjälp i det förebyggande arbetet.

Kunskap

- *Räcker våra kunskaper för att följa gällande bestämmelser?*
- *Vilken kompetens finns i verksamheten?*
- *Inom vilka områden behöver vi förstärka och ta in kompetens? Hur gör vi det?*
- *Tas tillräcklig hänsyn till personer som har allergier eller annan överkänslighet?*

Ansvar

- *Är det organisatoriska ansvaret fördelat inom verksamheten?*
- *Är ansvarsfördelningen mellan verksamheten och fastighetsägaren klarlagd och dokumenterad?*
- *Vem ansvarar för kontinuerlig uppföljning och utvärdering av egenkontrollen?*
- *Vilka risker för hälsan eller miljön medför vår verksamhet?*

Dokumentation

- *Har vi samlat all lagstiftning på ett överskådligt och lättbegripligt sätt?*
- *Har rektor och lokalansvarig en förteckning över alla föreskrifter?*
- *Finns förteckning över maximal personbelastning för alla rum?*
- *Finns det ett skriftligt städschema som omfattar samtliga utrymmen?*
- *Är det behov att dokumentera egenkontrollen?*
- *Är radongashalten kontrollerad i lokalen? Har vi dokument från kontrollen?*
- *Finns protokoll från senaste ventilationskontrollen?*

Rutiner

- *Har vi rutiner för systematisk hantering av klagomål?*
- *Hur ser vi till att personalen får kunskap och information om våra rutiner och vårt ansvar?*
- *Finns rutiner för olycksfall och tillbud till exempel allergireaktioner? Är de dokumenterade?*
- *Hur hushållar vi med energi och råvaror? Har vi rutin för det?*
- *Finns det rutiner för hantering av avfall?*
- *Uppkommer farligt avfall i verksamheten och följs reglerna för detta?*
- *Har vi rutiner för riskinventering av bullerkällor och åtgärder?*
- *Är rutinerna för hygien, daglig städning och storstädning komplett?*
- *Vilka rutiner finns vid eventuella driftstörningar, till exempel haveri i ventilationsanläggningen?*
- *Hur säkerställer vi att inomhustemperaturen är tillfredställande?*
- *Finns det rutiner för att förebygga fuktskador?*
- *Har vi rutiner för kontroll av varmvattentemperaturen?*
- *Finns det rutiner för hantering av kemiska produkter?*
- *Finns det säkerhetsdatablad för de kemiska produkterna tillgängligt?*
- *Förvaras kemikalier på rätt sätt?*
- *Finns det några kemiska produkter som kan bytas ut mot mindre skadliga?*

Mer information

Nedan följer lite information om vart man kan läsa mera.

Listan är inte komplett och kan med kort varsel snabbt förändras. Viktigt att kontinuerligt kontrollera när lagstiftningen uppdateras.

www.notisum.se

- Miljöbalken (SFS 1998:808)
- Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (SFS 1998:899)
- Avfallsförordningen (SFS 2011:927)

www.folkhalsomyndigheten.se Allmänna råd om:

- ventilation FoHMFS 2014:18
- folkhälsomyndighetens Kompletterande vägledning om ventilation
- fukt och mikroorganismer FoHMFS 2014:14
- radon inomhus FoHMFS 2014:16
- temperatur inomhus FoHMFS 2014:17
- buller inomhus FoHMFS 2014:13
- höga ljudnivåer FoHMFS 2014:15
- städning FoHMFS 2014:19

Socialstyrelsens handböcker tillhandahålls numera av Folkhälsomyndigheten

- Hälsoskydd vid tillfälligt boende-Hotell, vandrarhem, campingplatser m.m.
- Hygien, smittskydd och miljöbalken - Objektburen smitta
- Fastighetsägarnas egenkontroll
- Temperatur inomhus
- Kemiska ämnen i inomhusmiljön
- Buller
- Radon i inomhusluft

www.boverket.se

- Information om legionella
- Har du legionellabakterier i dina vattenledningar? Utgivningsår 2000, ISBN-nummer: 91-7147-585-0
- BFS 2011:6 Boverkets byggregler (uppförande och ändring)

www.naturvardsverket.se

- Naturvårdsverkets allmänna råd om egenkontroll

www.kemi.se

- Farliga kemiska produkter – läs märkningen på förpackningen

www.livsmedelsverket.se

- Livsmedelsverkets föreskrifter och Europaparlamentets och rådets förordning om hantering av livsmedel

www.storuman.se

- Blanketter för registreringar, ansökningar och tillstånd